

Literární seminář I

podzim 2017

Nicole Votavová Sumelidu

Řecký román

- **Bibliografie – román jako žánr:**

- Michail Bachtin, *Román jako dialog*, přel. D. Hodrová, Praha 1980
- Daniela Hodrová, *Hledání románu: kapitoly z historie a typologie žánru*, Praha 1989.
- D. Mocná, J. Peterka a kol., *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha 2004.

- **Termín:**

- **Původně označení pro vypravování ve formě lingua romana,**
- **tj. v lidovém románském jazyce (vs. prestižní poezie v latině)**

- **Charakteristika:**

- dlouhé fiktivní vyprávění v próze (x antika, středověk)
- nejuniverzálnější žánr novodobé epiky
- dialogický žánr – vícehlasný, více postav, více rovin, více linií
- vývoj postav
- otevřený jiným žánrům (vstřebávání x romanizace ostatních žánrů - Bachtin)
- polyfunkční – disponovaný k různým účinkům:
- zaměření na různé skupiny čtenářů - množství subžánrů

Bibliografie – antický román

- Luciano Canfora, *Dějiny řecké literatury*, přel. D. Bartoňková a kol., Praha 2001 (str. 605–610).
- Silva Fischerová, Antický román jako populární literatura?, *Slovo a smysl* 20, 52–78.
- Tomas Hägg, *The Novel in Antiquity*, Berkeley 1991.
- Jaroslav Ludvíkovský, *Řecký román dobrodružný. Studie o jeho podstatě a vzniku*, Praha 1925.
- Ben E. Perry, *The Ancient Romances*, Berkeley 1967.
- Bryan P. Reardon, *The Form of Greek Romance*, Princeton – Brill 1991.

Epos

- Z řeckého **epos** = slovo, řeč, příběh, báseň, verš
- Nejstarší útvar velké epiky skládaný ve **verších** a určený původně k **přednesu** v doprovodu hudebního nástroje.
- Jeho začátky jsou **folklórní**, části šířeny ústně **rapsódy** (školy rapsódů v Řecku, občas se některý prosadil jako původce – Homér).

- Námětem jsou **činy příkladných hrdinů** v zápasu s odpůrci, oslava vítězství. Jedná se tedy o **hrdinské** eposy.
- Nejstarší:
  - Epos o Gilgamešovi (asi 2000 př. n. l.),
  - Ilias a Odyssea (8., 7. stol. př. n. l.).
  - Aeneis (Vergilius, 1. st. př. n. l.)
  - středověké národní eposy
  - Jedná se o žánr **vysokého stylu**.

Epos vs. román

- Michail Bachtin: základní charakteristika eposu v kontrastu k románu
- • předmětem eposu je **absolutní minulost vs. vzpomínky** hrdiny či autora
- • zdrojem eposu je **národní tradice** předávaná **ústním podáním vs. obyčejní**, i když idealizovaní, hrdinové, rozvoj **písemnictví**

EPOS A ROMÁN (Thomas Hägg)

1) motivy:

a) základní motivy, dějová linie

(rozdělení a shledání dvojce, nástrahy, cesta a bloudění)

b) vedlejší motivy:

sen, věštby

2) narativní techniky:

- převyprávění děje v závěru
- ich forma
- in media res
- popis paralelních událostí
- způsob vyvolávání napětí
- úloha věštek – posunutí děje

Charakteristické znaky antického románu

- „multižánr“
- intertextualita
- **prozaická** forma
- ich-forma i er-forma
- hlavní postavy – **obyčejní lidé**: dvojce milenců, idealizace
- osudy hrdinů řízené bohyní **Tyché** (netouží po hrdinství)
  - typizace postav
  - „ztuhlost“ dějového půdorysu
    - topoi

ANTICKÝ ROMÁN

děj

On a ona, oba krásní, dobří a nevinní, jsou rozloučeni nepřízní osudu. Všechny tři díly světa, Asie, Evropa i Afrika, se stávají svědkem protivenství, která se jim stavějí v cestu. Loupežníci, váleční nepřátelé, mocní tohoto světa a kuplíři, vše se spikne, aby činilo úklady nevinnosti a připravovalo znovu a znovu překážky vzájemnému shledání. Žalář, ponížení, bitvy, otroctví, nebezpečnosti, z něhož se unikne na samém prahu smrti, k tomu přemíra citu, slzy, přísahy, zoufalství a radost, při níž se omdlévá, to se opakuje v každém románě s podivuhodnou vytrvalostí.

(Jaroslav Ludvíkovský, *Řecký román dobrodružný. Studie o jeho podstatě a vzniku*, Praha 1925, s. 4)

TOPOI

ekfraz

první setkání – důležitost smyslů, zejména zraku

láska jako náhlá rána či nemoc

výjimečná až božská krása obou hrdinů

ústředním motivem cesta

bouře a ztroskotání/přepadení piráty či lupiči

zdánlivá smrt a pohřbení

exotická místa

panovnická sídla

bitevní střety

čistota a neposkvrněnost

podrobně popsané slavnosti na počest bohů a vzývání božstev

shledání hrdinů

závěrečná anagnorize rodičů a dětí

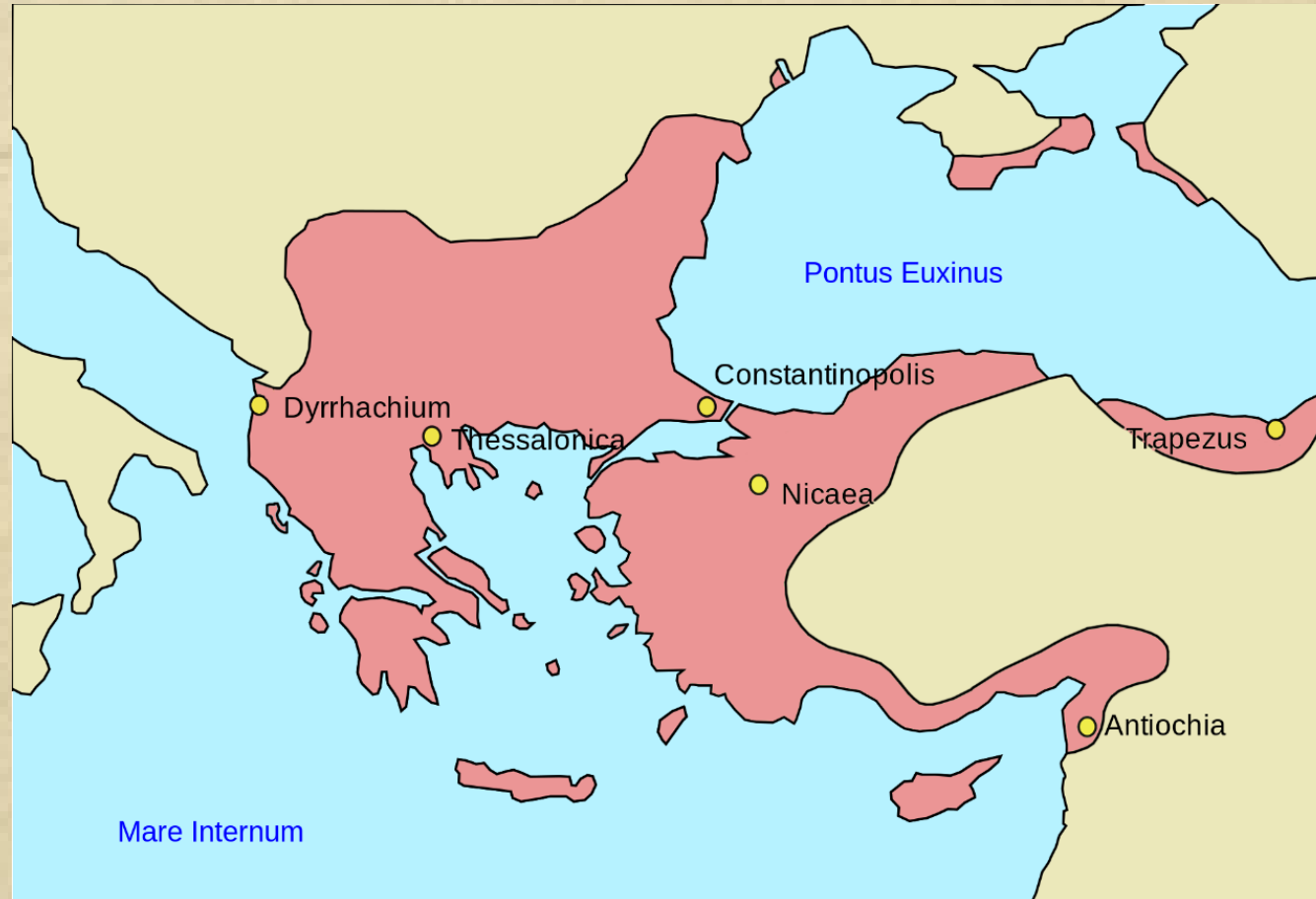
- **BYZANTSKÝ ROMÁN - bibliografie**

- Roderick Beaton, *The Medieval Greek Romance*, 2nd edition, London 1996.
- Růžena Dostálová, *Byzantská vzdělanost*, 2. vydání, Praha 2003.

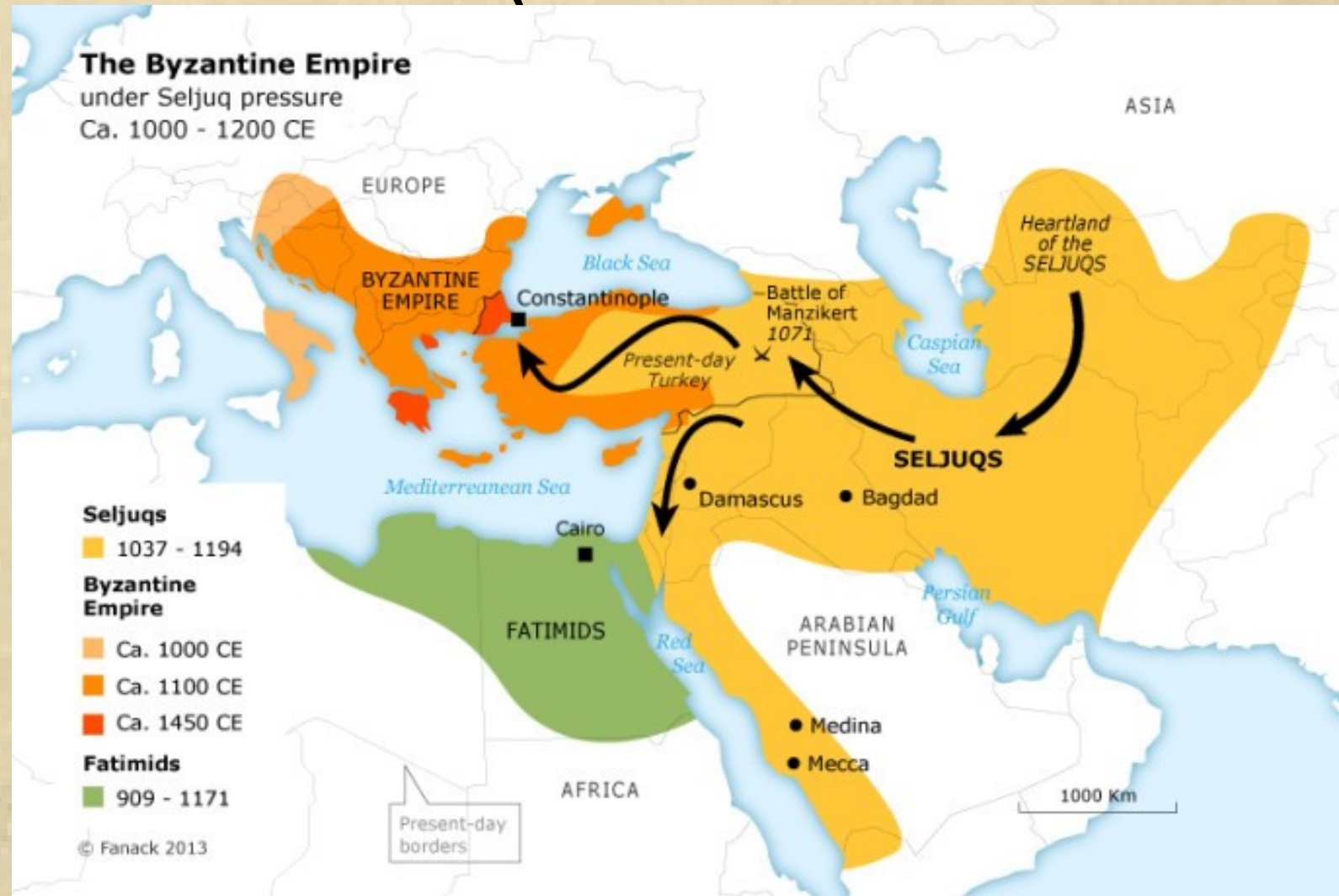
Říše po smrti Basileia II. Bulgaroktona (958-1025)

Říše kolem r. 1080 (1071 bitva u Mantzikertu)

Říše kolem r. 1080 (1071 bitva u Mantzikertu)

EPOS DIGENIS AKRITAS

- - 12. století
- - kombinace lidové a umělé tradice
- - podle R. Beatonu autor napsal epos v Konstantinopoli, generace po 1071 (- snaha zachytit život na východě i místní lidovou tradici – akritovské písně, obohacené o románové prvky)
- - jazyk smíšený – Escorial i Grottaferrata
- - patnáctislabičný jamb i próza
- - epos nebo román?

EPOS DIGENIS AKRITAS

- - obdobný námět jako západní národní eposy (Cid, Roland):
- - boj proti jinověrcům, hrdina bojující za vlast
- - oblast Anatolie
- - 2 části:
  - a) příběh rodičů: arabský emir a dcera byzantského vojevůdce
  - b) Digenis Akritas (nadpřirozené schopnosti, únos nevěsty, Amazonka, uznání
- císaře (Basileios II.?), palác v poušti, nemoc a smrt)
- - epos nebo román?

LITERÁRNÍ TRADICE, ze které epos vychází

lidové písně akritovského cyklu

životy svatých

helénistické romány

anonymní *Život Alexandra Velikého*

Homér

LIDOVÉ PÍSNĚ O AKRITECH

akrité – strážci hranic

události 9. století – boje s Araby

Pontos a Kappadokie

epické písně – patnáctislabičný jamb

nejstarší *Píseň o Armurisovi*, zapsaná v 15. století

zápis většiny od konce 19.st.

ŽIVOTY SVATÝCH

Společné prvky s eposem:

obšírné vyprávění o rodičích

o okolnostech jeho narození

odmítnutí světských poct, život v samotě

nadpřirozené vlastnosti

pozůstalí kolem lože umírajícího

umírá bez potomků

HELENISTICKÉ ROMÁNY

Verze E i K mají řadu prvků přejatých z románů **Achillea Tatia** a **Héliodóra**

prolog věnovaný tématu lásky

popis paláce (omezeno v E)

rozsáhle ekfrazé v K

ŽIVOT ALEXANDRA VELIKÉHO

populární anonymní helénistický příběh

popis smrti hrdiny

banální příčina

hrdina umírá mladý

jednotlivé fáze:

povolává své druhy k loži a vypráví jim o svých hrdinských činech

jeho žena chce zemřít s ním

umírají společně, bezdětní

HOMÉR

Sporadické odkazy na Homéra (*Ilias* – hrdinové) mají doložit příslušnost k literární tradici.

1. osoba - *Odysseia*

Rozpad Byzantské říše po r. 1204

ROMÁNY 12. STOLETÍ

obdobná dějová linie i hrdinové jako u antického románu
neurčitá, předkřesťanská minulost, téměř žádné zmínky o Byzanci
téměř žádné zmínky o křesťanství
hrdinové – strnulé neměnné typy
láska jako utrpení
hrdinové pasivní – řízení Tyché
časté popisy a ekfrazé
verš – dvanáctislabičný jamb
jazyk - smíšený

Nikéas Eugenianos: *O lásce Drosily a Charikla*

vzorem román Theodora Prodroma o Rodantě a Dosiklovi - učitel
polovina 12. století

ROMÁN 14. A 15. STOLETÍ

a) původní tvorba

pohádkové motivy

hrdiny princ a princezna

láska je naplněna

nešťastný konec nebo dočasné odloučení

krutá dobrodružství

pomoc ženy, která tragicky zemře

jazyk smíšený

politický verš

Četba: Nikétas Eugenianos: *O lásce Drosilly a Charikla*, přel. R. Mertlík,
Praha 1987 (1. a 7. kniha).

ROMÁN 14. A 15. STOLETÍ

b) překlady nebo parafráze západních veršovaných románů

rozdíl v motivaci hrdinů

jazyk smíšený

politický verš

Počátky turkocracie

Oblasti obsazené Turky (Konstantinopol):

- pravoslavné **duchovenstvo**, hlavní nositel vzdělanosti, se považuje za dědice Byzantské říše a používá **archaizující jazyk** pro téměř veškerou komunikaci.
- I zde vznikala poezie v lidovém jazyce, ale stála zcela na okraji zájmu vyšších, vzdělaných tříd

Ostatní oblasti:

- Rhodos, Kypr, Kréta
- vhodné podmínky pro další rozvoj řecké literatury (nedošlo k přerušení lit. tradice)
- poezie psaná lidovým jazykem (dialektem)

Kypr

Kypr

- do r. **1571** pod nadvládou **Francouzů**
- vznik básní, které vznikaly buď pod **vlivem petrarkovské poezie**, přímá nápodoba nebo překlad
- Λεόντιος Μαχαιράς (15. st.): ***Εξήγησις της γλυκείας χώρας Κύπρου***
- kyperský dialekt

Po dobytí ostrovů Turky tento vývoj končí.

Kréta

- poprvé od starověku se objevuje **drama** (koncem 16. a v 17.st.)
- vliv **italské renesance**, vzory:
  - **commedia erudita** – „učená - vzdělaná“ satirická div. hra
  - **commedia dell arte** – improvizovaná lidová hra
- obdobné postavy a zápletky
- krétský dialekt
- patnáctislabičný jamb, rýmovaná dvojverší
- nejstarší komedie (před 1600): **Κατσούρμπος**, autorem zřejmě první novořecký dramatik **Georgios Chortatsis**
- nejvýznamnějším autorem **Vitsentzos Kornaros**, autor dramát a poémy **Ερωτόκριτος** (spojení prvků rytířské literatury s renesančními motivy a prvky krétské lidové poezie, předlohou byl francouzský středověký román *Paris et Vienne*)

Vitsentzos Kornaros: *Erotokritos* (17.století)

- krétská renesance
- synkretická kultura
  - rytířská kultura
  - krétský dialekt
- patnáctislabičný jamb

Význam krétské renesance

- **most mezi byzantskou a novořeckou literaturou Sedmiostroví (18. a 19. st.)**
- **tvůrčím způsobem přetváří západní předlohy** (přizpůsobení řeckému prostředí)
- poprvé od starověku se objevují **dramata napsána živým jazykem** (krétský dialekt, kultivovaný jazyk povýšený na jazyk umělecký)
- **využití tzv. politického verše** – patnáctislabičného jambu, tedy verše lidové poezie

Politický verš

- starořecká poezie založena na střídání dlouhých a krátkých slabik (hudební přízvuk)
- novořečtina **nerozlišuje** krátké a dlouhé slabiky
- novořecké metrum je založeno na střídání slabik přízvučných a nepřízvučných
- **nejběžnějším** metrem novořecké a lidové poezie je **jamb** (odpovídá rytmu mluvené řeči)
- politický verš: **patnáctislabičný jamb s pomlkou (dieresí) po osmé slabice**
- verš krétského dramatu má pod vlivem italské renesanční poezie **rým**

Sedmiostrví

- **pod benátskou nadvládou až do konce 18.st.**
  - nikdy nebylo dobyto Turky
  - vznik specifické **syntkretické kultury** (Zakynthos – řecká Florencie)
  - období kulturního rozkvětu ostrovů
-
- 1774 – Napoleonova vojska, poté ruský a britský protektorát
  - v 18. století aktivní účast při osvobozovacích bojích
  - ke svobodnému řeckému státu připojení v r. 1864

Sedmiostrví

- po pádu Kréty na ostrovy přenesena díla krétské renesance
- rozvoj satirické a lidové poezie mimo hlavní centra
- jazyk vyšších vrstev – italština

Diaspora

- řada byzantských učenců odchází na západ (především Itálie)
- přinášejí s sebou významná **klasická díla a dokonalou znalost klasické řečtiny a starověké literatury**
- řada z nich se stává **vydavatelé a korektory** starověkých děl a také **učitelé** staré řečtiny a přispívá tak k **rozvoji renesance**
- **osobnosti:**
  - byzantský teolog **Βέσσαριόν – Βησσαρίων** (15.st., Benátky) – největší sbírka starověkých rukopisů
  - byzantský humanista **Νικόλαος Σοφιανός** (16.st., Benátky) – sepsal gramatiku obecné řečtiny *Γραμματική της νεοελληνική γλώσσας*
  - řecký učenec a mecenáš, jeden z nejbohatších Řeků diaspory **Θωμάς Φλαγγίνης**, v Benátkách r. 1648 založil vyšší školu, která měla velký vliv na intelektuální rozvoj Řeků až do konce 18.st. (tzv. **Φλαγγινιανό Ελληνομουσείο, Άνθη Ευλαβίας**)

Oblasti pod tureckou nadvládou

- téměř jedno století je literární produkce velmi omezená
- zásadní úlohu hraje církvev (podpora křesťanské víry, národního uvědomění Řeků, vzdělávání lidu)
- 17. století – období církevního humanismu (částečný obrat k lidovému jazyku, zájem o vzdělávání lidu)

Vysoká Porta je metonymum ústřední vlády Osmanské říše. Původně jde o označení jedné z bran dívánu paláce Topkapi v Istanbulu.

Po mladoturecké revoluci toto označení přešlo na osmanské ministerstvo zahraničí.

Znaky osvícenství (podle Dimarase):

- víra v rozum, v racionální myšlení
- víra v možnost zdokonalování lidstva, v pokrok a možnost dosažení štěstí (osvícenství je optimistické)
- zvláštní důraz na vzdělání
- podpora národních (živých) jazyků oproti jazykům mrtvým
- podpora svobodného, kritického zkoumání světa
- hlásání náboženské snášenlivosti
- úcta ke každému člověku

Osvícenství staví racionální myšlení nad jakoukoli tradici a dogmata. Kritické zkoumání zajišťuje poznání světa a přírody.

Řecké osvícenství

Specifické rysy:

- 1) specifický předchozí vývoj (jihovýchodní Balkán je dědicem významné civilizace)
- 2) zvláštní podmínky, za kterých se toto hnutí v Řecku rozvíjelo (tato oblast přijímá osvícenství nepřipravená, nemá za sebou renesanci, je pod asijskou nadvládou, absence organizovaného vzdělávacího systému)

Řecké osvícenství

- oblast JV Balkánu není na osvícenství připravena předchozím vývojem (renesance)
- kladný vliv univerzity v Padově (později i univerzity dalších západních měst: Vídeň, Lipsko aj.)
- v podunajských knížectvích jsou zakládány „akademie“
- úloha fanariotů (úřednická aristokracie), především v podunajských oblastech
- zintenzivnění vydavatelské činnosti
- otázky národní i intelektuální svobody – vzor francouzská (i americká) revoluce
- průmyslová revoluce – intenzivnější obchodní kontakty i s oblastmi pod nadvládou Turků (obchodníci – vzdělaná skupina, prostředníci mezi Balkánem a Západem, vstřícní vůči osvícenským myšlenkám i osvobozeneckým aktivitám)
- do popředí jazyková otázka – otázka vzdělání národa

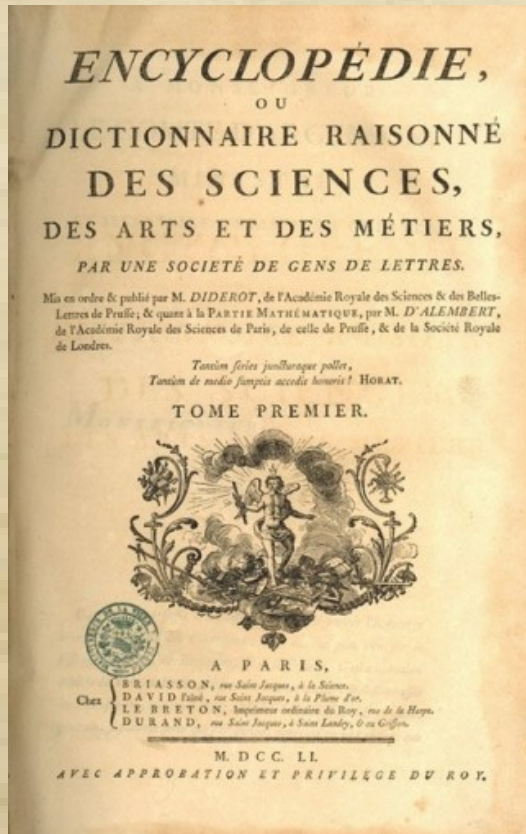
Μολδανσκο a Βαλαΐσκο Μολδοβλαχία

Fanarioté

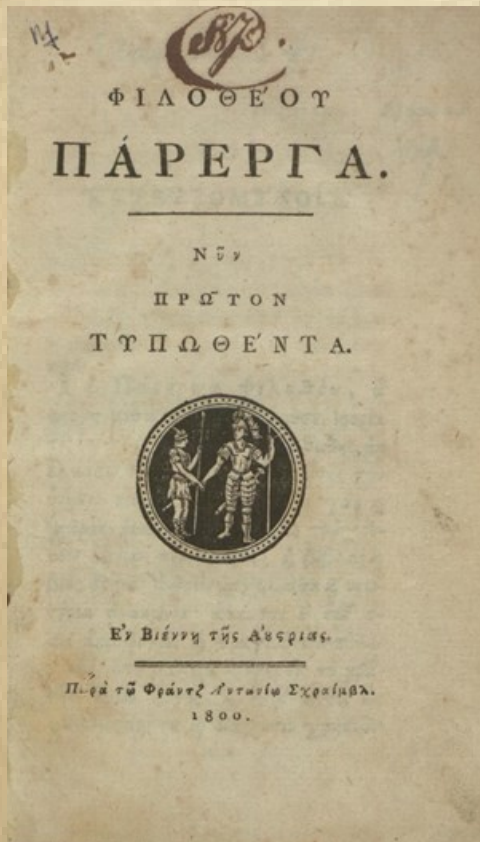
- pocházejí z konstantinopolské čtvrti **Fanar**
- bohatá církevní i světská aristokracie (zastávají vysoké úřady)
- zajišťuje **spojení mezi patriarchátem a Portou**
- nejvyšší úřad: **dragoman** – tlumočnick Porty
- soustředí se do podunajských oblastí – Moldávie a Valašsko
- zde vytvářejí částečně autonomní kulturní centra osvícenství
- kladná úloha – podpora osvícenských myšlenek, vzdělání lidu, vědecká činnost
- ke konci osvícenství se jejich úloha mění: provázání s tureckou mocí je staví proti osvobozeneckým aktivitám

PRÓZA V DOBĚ OSVÍCENSTVÍ

První novořecký román:

Νικόλαος Μαυροκορδάτος: *Φιλοθέου πάρεργα* (1718, 1800)

1. otázka: Jaký má být jazyk románu?
2. otázka: O čem má román být? Jakou má román společenskou a etickou úlohu?
3. otázka: autentická díla nebo nápodoba/adaptace/překlady

ZÁSADNÍ VLIV NA ROZVOJ NOVOŘECKÉ PRÓZY MAJÍ

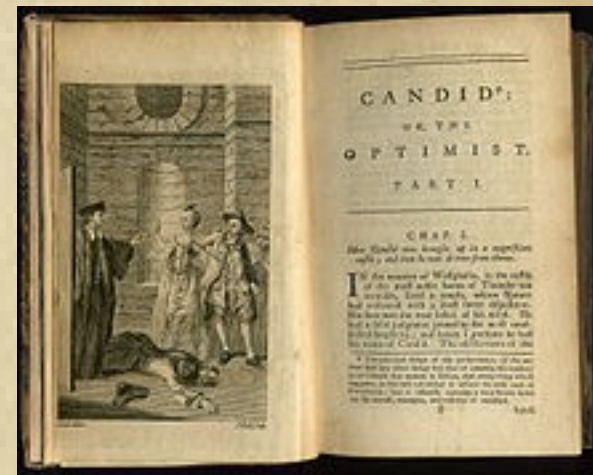
PŘEKLADY A ADAPTACE ZÁPADNÍ LITERATURY:

- řada překladů osvícenských textů (popularizace vědy, *Encyklopedie*),
- vznikají i „řecké“ encyklopedie

- romány:
  - a) **milostné romány**: propojení s politickou tematikou (hrdina bojuje za nezávislost vlasti)
  - b) **satirické**, pikarské romány, kritika mravů

- velká obliba **epistolárního** románu

Satirické romány

Překlady:

- **Alain-René Le Sage: *Gil Blas*** (1715): různorodé charaktery, Molière
- **Voltaire: *Candide, čili Optimismus*** (1759) – *Αγαθούλης*:
na příkladu morálně čistého, naivního mladíka Candida odhaluje zvlí absolutní moci, prodejnost soudů či loupeživost válek. Voltaire zde také rozvíjí filozofické úvahy o nekritickém optimismu daném vírou v Boží prozřetelnost, kterému je dána přednost před racionálním přístupem, před rozumem.

Adaptace:

- ***O Anώνυμος του 1789***: nápodoba francouzského románu ***Kulhavý d'ábel*** (autor **Alain René Le Sage**).

Řecký román přenesen do Bukurešti, Mustafa a d'ábel nahlíží do bukur. domů, odsouzení tmářství šlechty, absolutismu.

- Tyto pokusy o novodobý řecký román, obvykle **neměly úspěch**.
- Čtenáři zřejmě ještě nebyli připraveni na četbu filozofických děl a satir mravů.
- Oblíbeným tématem stále zůstávají **milostné prózy**.

Milostné prózy

- Překlady:

- Rigas Velestinlis Ferreos: překlad povídek z francouzštiny:

Σχολείον των Ντελικάτων εραστών, 1790 (autor: Rastif de la Bretton)

- Vyjadřuje pokrokové názory francouzské inteligence (požadavek opravdové lásky, nutnost reformy společnosti) pro fanariotskou společnost ještě nepřijatelné (šťěstí kladeno nad čest).
- *Σχολείον των ντελικάτων εραστών: ήτοι βιβλίον ηθικόν περιέχον τα περίεργα συμβεβηκότα των ωραιότερων γυναικών του Παρισίου, ακμαζουσων κατά τον παρόντα Αιώνα. / Εκ της Γαλλικής διαλέκτου νυν πρώτον μεταφρασθέν παρά του Ρήγα Βελεστινλή Θετταλού. Εν Βιέννη της Αουστρίας: Εκ της Τυπογραφίας Ιωσήπου Βαουμειίστέρου, 1790.*

- Původní tvorba:

- **Έρωτος αποτελέσματα**, autor nejistý, 1792, situováno na soudobou Ukrajinu a do Konstantinopole, střídmy přístup; **první původní řecké povídky.**

ROMANTICKÝ ROMÁN

Epistolární román

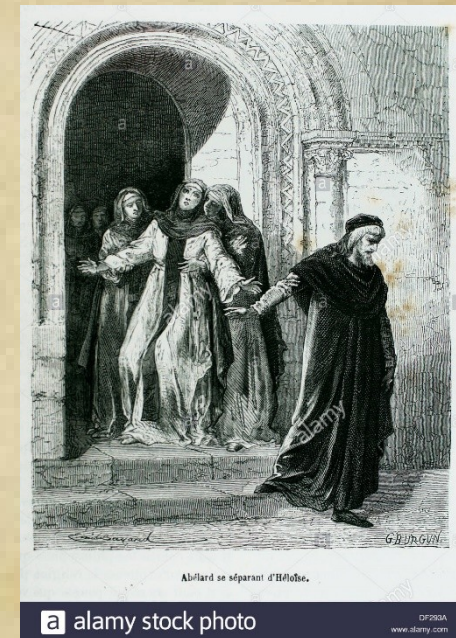
Skutečná korespondence

- dopisy **Pierra Abelarda a Heloisy** (12.st.)
- **Portugalské listy** (17.st., anonymně)

Romány

J. J. Rousseau: Julie aneb Nová Heloisa (1761)

- Choderlos de Laclos: **Nebezpečné známosti** (1782)
- J. W. Goethe: **Utrpení mladého Werthera** (1774)

Abilard se odpravil od Heloise.

alamy stock photo

079938
www.alamy.com

Sentimentalismus

- **součást preromantismu**
- Jeho základní premisou je Lockova myšlenka, že pravdivý obraz vnějšího světa tkví v lidském vědomí a nevědomí, ne ve vnějším světě samém.
- Z toho sentimentalisté vyvozovali, že všechno konání je podřízené subjektu.
  - Lidský cit je kritériem hodnoty člověka
  - Obrazný život – fantazie je více než skutečnost.

Romantismus – obecná charakteristika

- konec 18. století – 1. polovina 19. st.
- formování národního povědomí „malých národů“, osvobozenecká hnutí
- klasicismus, osvícenský didaktismus a racionalismus x obrazotvornost a citovost
- racionalismus x náboženská víra
- mimésis (nápodoba vzorů) x fantazie a inspirace

- **René Wellek:** „[...]the following three criteria should be particularly convincing,
- since each is central for one aspect of the practise of literature:
- **imagination** for the view of poetry (způsob tvorby)
- **nature** for the view of the world (způsob ztvárnění)
- and **symbol** and **myth** for poetic style.“

• -

Παλαιά αθηναϊκή σχολή
Α΄ Αθηναϊκή σχολή
Αθηναϊκή ρομαντική σχολή

Παναγιώτης Σούτσος (1806-1868)

Αλέξανδρος Σούτσος (1803-1863)

Α. Ρ. Ραγκαβής (1809-1892)

• -

Charakteristické rysy řeckého romant. románu

- román jako žánr převládá (objevují se i povídky)
- pestrost subžánrů (epistolární, historický, pikarský, mravoučný)
- katharevusa (dimotiki v dialozích)
- milostné příběhy s cestováním (dědictví antiky a středověku)
- hrdina je ideál
- kritika současného stavu společnosti (rozčarování)
- realistické prvky (popis charakterů a mravů)

PANAGIOTIS SUTSOS: *Ο Οδοιπόρος* (Ρουθνίκ, 1931)

- závěr řeckého veršovaného románu
- jazyk: vývoj, přepracování
- patnáctislabičný jamb
- charakteristická romantická zápletka
- řecké prostředí

PANAGIOTIS SUTSOS: *Ο Λέανδρος* (1934)

Forma

- epistolární román – 4 osoby (Leandros, Koralia, Charilaos, Eufrosyni)
- ke konci deníkové záznamy (Werther)
- citace z romantických autorů (Lamartin, Racine, Chateaubriand), i antických

Romantické prvky

- „wertherovský“ děj
- člověk – příroda
- „křesťanské“ pojetí lásky

PANAGIOTIS SUTSOS: Ο Λέανδρος (1934)

Realistické prvky

- kritika společnosti, politická kritika, postavení žen
- (osvícenství, Ugo Foscolo: *Poslední listy Jakuba Ortise*, 1802)

„[Ο Λέανδρος] εμβαίνει εις καταγωγή πολιτικής μηχανορραφίας και τα ζωγραφίζει τόσον ζωηρά, ωσάν και αυτός να ελάμβανε μέρος, εγκωμιάζει ενίοτε τους δυνατούς της ημέρας, ωσάν να επεθύμη να γείνη σύμβουλος.“

- *Pozdější kritika:*
- „σελίδας περιέχουσας υγιή ηθικήν πολιτικήν,
- [...] δεν εγράφησαν φλογερότεραι σελίδες
- κατά του ψεύδους των [πολιτικών]“.

ALEXANDROS SUTSOS: *Ο Εξόριστος του 1831* (1935)

Viz Antologie str. 84

Ιάκωβος Γ. Πιτσιπίος (Πιτζιπιός, 1803-1869?)

- 1803 Chios
- Ιερός Λόχος, Dragatsani (dn. Rumunsko), červen 1821
- Paříž, Oděsa, Ermupoli (*Η ορφανή της Χίου*),
Konstantinopol, západní Evropa
- První řecké romány
- Časopisy s filologickým, náboženským a politickým zaměřením
- Μεγάλη του Γένους Σχολή, „Πιτσιπιακά“ (1949)
- Χριστιανική Ανατολική Εταιρεία (zal. 1962)
- Jeho romány nejčtenější v 19. století

Η Ορφανή της Χίου ή Ο θρίαμβος της αρετής

- Ermupoli 1839
- **Προκήρυξη (Οδησός 1834):**

*Ολίγα συγγράμματα των παλαιών Ελλήνων διασώθησαν μέχρι των ημερών μας, εκ του είδους εκείνου, τα οποία οι μεν Ευρωπαίοι ονομάσουσι **Ρωμανά**, οι δε νεώτεροι Έλληνες **Μυθιστορίας**. Εις δε την Καθομιλουμένη Γλώσσαν μας, δεν έχομεν ακόμη κανέν τοιούτο Πρωτότυπον, μολονότι οι Πρώτοι αυτών Εισηγηταί ήσαν οι Έλληνες, ως εκτεταμένως αναφέρει ο αοίδημος Κοραής, εις την υπ' αυτού γενομένην έκδοσιν των **Αιθιοπικών** του Ηλιοδώρου.*

- ηθική ιστορία
- historie ostrova
- slovníček

Η Ορφανή της Χίου ή Ο θρίαμβος της αρετής

- **Υπόθεση:**

Η Ευλαλία χάνει τους γονείς της στις σφαγές της Χίου και την αναλαμβάνει η θεία της Λωξάντρα που έχει δύο παιδιά. Στην οικογένεια αυτή η Ευλαλία παίζει το ρόλο της Σταχτοπούτας.

Εκεί θα συναντήσει τον ειλικρινή Αλέξανδρο και θα ορκιστούν αιώνια αγάπη μεταξύ τους. Η Λωξάντρα όμως κάνει το παν για να χωρίσει το ζευγάρι και να επωφεληθεί από την κληρονομιά της ορφανής. Ύστερα από διάφορες περιπέτειες οι δύο νέοι παντρεύονται, την ίδια μέρα μάλιστα που η Ευλαλία θα γινόταν καλογριά.

Η Ορφανή της Χίου ή Ο θρίαμβος της αρετής

Propojení tří rovin:

- Antický román – milostná zápletka, dobrodružství
- Romantický r. – prvek zklamání ze situace v Řecku
- Historický r. – dějiny ostrova Chios
- Καινούρια στοιχεία: τίτλος – αναφορά στην ηρωίδα

Helénocentrismus 19. století

- antievropeismus > helénocentrismus
- *εκνευρισμένη τάση προς την επίδειξη των εθνικών αρετών*
- (Κ. Δημαράς, *Νεοελληνικός διαφωτισμός*, Αθήνα 1977, σ. 388.)

- **Dvě základní roviny nebezpečí, které přináší západní kultura:**
- - ohrožení tradiční morálky
- - je v rozporu s potřebou pozvednutí národního sebevědomí

- **Podněty:**
- a) politika mocností
- b) nekritický filhelénismus

*Η Ελλάς ουδ' Δύσιν ἐστίν, ἀλλ' ἐστί **καθαρά καθαρωτάτη** Ελλάς, καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς οφείλει ἐξ αὐτῆς τῆς Ελλάδος λαμβάνειν [...] παν τι μὴ ἐκ τῶν σπλάχνων αὐτῶν τοῦ ἔθνους ἐξερχόμενον, ἐστίν οὐνεὶον καὶ βλαβερόν, πας πολιτισμὸς οἰοσδήποτε, μὴ ἀπορρέων ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῶν ἠθῶν αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐπιβαλλόμενος, ἢ λάθρα εἰσαγόμενος ἔξωθεν εἰς αὐτό, ἐστίν **ολέθριος πρὸς τὸ ἔθνος**.*

(Κ. Φρεαρίτης, 1855, citováno podle Π. Βουτουρῆς, *Ὡς εἰς Καθρέπτην*, Ἀθήνα 1995, 23.)

Ženy – čtenářky (ohrožení rodiny a mravnosti)

Εκείνες των οποίων οι γονείς αδιαφορούσανε εμάθανε λίγα γκρεκικά, τα οποία τους χρησιμεύουνε στο σπίτι του ανδρός τους καθ' εορτή, να καπακίζουν κανένα εκκλησιαστικό βιβλίο. Οι άλλες όπου εσταθήκανε στα δημόσια σχολεία, εμάθανε να διαβάζουν μ' ευκολία όχι μόνον τα γκρέκικα, αλλά και τα ιταλικά γράμματα, και τούτες δίδουνται στα μυθιστορήματα.

A. Λασκαράτος, Τα μυστήρια της Κεφαλλονιάς, in Άπαντα, Α', 1959, 79.

καπακίζω = τραυλίζω

George Sand (1804-1876)

Negativní vliv překladů západních románů

[...] η ανάγνωσις των πλειοτέρων μυθιστορημάτων εξάπτει (dráždí) την φαντασίαν, φθείρει πολλάκις και νουν και καρδίαν και εμποιεί αισθήματα βλαπτικά της τε υγείας και ηθικής των αναγνωστών [...]. Κατά τας παρατηρήσεις δε πολλών ιατρών, η ανάγνωσις των μυθιστορημάτων είναι μία των αιτιών της μανίας και του υστερισμού παρά ταις κυρίας. Αλλά έως πότε αυτός ο κάκιστος πιθηκισμός [...] θα κρατώσιν ημάς ούτω ταπεινούς και χαμαιζήλους και ματαιόφρονας; καιρός πλέον ν' ανανήψωμεν και Έλληνες και Ελληνίδες.

Δ. Ι. Μαυροφρύδης, *Φιλίστωρ* 1, Μάιος 1861, 417418.

Τα χρέη του Υμεναίου είναι χρέη αληθή, και η διαγωγή (chonání) της μητρός επηρεάζει την τύχην των τέκνων. Η εύκολος ηθική την οποίαν ζητούσι να παρεισάξωσιν εις την Ελλάδα ευρωπαϊκά έθιμα και ήθη! ηθική, ω Κοραλία μου, αποβαίνουσα πάντοτε προς δυστυχίαν των γυναικών και προς διαφθοράν της κοινωνίας.

Π. Σούτσος, *Ο Λέανδρος*, Ναύπλιο 1834, 26.

Negativní vliv překladů západních románů

Μην επιτρέπετε εις τας θυγατέρας υμών να αναγιγνώσκωσι μυθιστορήματα, διότι και τα άριστα των μυθιστορημάτων διδάσκουσιν λεληθότως (skrytě) ψευδείς ιδέας περί της κοινωνίας και του βίου. Η νεανίς υπανδρευομένη απογοητεύεται βλέπουσα τον σύμβιον αυτής ουδόλως ομοιάζοντα προς τον άνδρα, τον οποίον η φαντασία της έπλασεν εκ της αναγνώσεως των μυθιστορημάτων. Υπάρχουσι δε παραδείγματα ότι τούτον έγινε αιτία της δυστυχίας και του αίσχους (hanby) πολλών γυναικών.

Π. Ι. Φέρμπος, *Οδηγός ελληνοπρεπούς συμπεριφοράς*, Αθήνα 1898, 1112.

Dialog zastánců a odpůrců románu

Περί των κακοήθων άρα μυθιστοριών ουδεμία διχογνωμία, αποφεύγομεν μεν αυτάς [...], αλλ' μετ' αυτών δεν παραδίδομεν εις το πυρ και τας χρησίμους, ως δεν παραδίδομεν εις αυτό και όλα τα σήμερον εκδιδόμενα ελληνιστί βιβλία, διότι μετ' αυτών συνεδημοσιεύθησαν και τα βλάσφημα Μυστήρια της Κεφαλλονιάς.

Κατά τι και δια τι ο Αυθέντης του Μωρέως του Κ.Α.Ρ. Ραγκαβή, πατριωτικώτατον επεισόδιον της ιστορίας της Πελοποννήσου του ΙΓ' αιώνος, ή ο Θάνος Βλέκας του Κ. Π. Καλλιγά, ευφυστάτη (ducharlný) μαστίγωσις των παρεκτροπών της καθ' ημάς πολιτείας και κοινωνίας, φθειρουσι τα ήθη της Ελληνίδος νεολαίας;

Πανδώρα 7, 1856-1857, 139.

Ροζάδαβεκ να vznik „národního“ románu

*Είναι λοιπόν κατεπείγον να αντιστρατευθώμεν εις την ολεθρίαν επιρροήν του ξένου μυθιστορήματος, δημιουργούντες το **εθνικόν μυθιστόρημα** [...] ας προφυλάξωμεν λοιπόν τα τέκνα ημών, ας προφυλαχθώμεν ημείς αυτοί των εκ της εσπερίας προερχομένων δηλητηριωδών εκείνων αναγνωσμάτων.*

A. Ζανετάκης Στεφανόπουλος, *Προλεγόμενα στο Άγιος Μηνάς. Ποίημα λυρικοεπικόν*, Αθήνα 1860, σ. 85.

*Εκ της νεωτέρας λοιπόν ιστορίας ημών, ας αντλήσωμεν παρθένους και **εθνικάς υποθέσεις!** Ας αποσκορακίσωμεν (vytytit) της ξενικής μυθιστορίας τα σκαιά βατταρίσματα (žnaění) τα δηλητηριάζοντα την ψυχήν! Ας κρούσωμεν νευρωδέστερον και ανδρικώτερον την φόρμιγγα (lyra), απαθανατίζοντες τους ήρωές μας και απαθανατίζοντες συγχρόνως μετ αυτών.*

I. Θ. Ορφανίδης, *Προλεγόμενα στο Άγιος Μηνάς. Ποίημα λυρικοεπικόν*, Αθήνα 1860.

- **Jakob Philipp Fallmerayer (1790–1861)**
- **Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος (1815–1891)**
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (od 1860)

Hledání národní literatury

- Erotokritos
- Poémy na vlastenecká témata
- Drama:
  - *Πατρís και Πίστις, Θρησκεία και Ελευθερία, ιδού οι δύο πόλοι του άξονος, περί ον θέλει στρέφεται το νεόν ελληνικόν δράμα.*
  - Δ. Ν. Βερναδάκης, Προλεγόμενα περί εθνικού ελληνικού δράματος, στο *Δράματα*, τ. Α', Αθήνα 1903.
  - *Η κωμωδία πρέπει να μιμήται καλώς τα ήθη και έθη και την διαγωγήν του έθνους δια το οποίον γίνεται [...] Οι κυρώτεροι χαρακτήρες των αρετών και κακιών είναι βέβαια οι αυτοί εις όλα τα έθνη, αλλά είναι και τινες τροπολογίαι, και περιστάσεις του δράματος, αι οποίαι συμμεταβάλλονται κατά την αγωγήν, και την διοίκησιν, και τας γνώσεις τούτου ή εκείνου έθνους.*
  - Κ. Οικονόμος, *Ο φιλάργυρος του Μολιέρου*, Αθήνα 1970, σ. 25.

Historický román

- Objevuje se v polovině 19. století
- Reaguje na požadavky:
  - *ελληνικότητα*
  - *αληθής ιστορία*

Pikarský / pikareskní román

➤ Termín:

πικαρικό μυθιστόρημα, novela picaresca, picaresque novel, roman picaresque, romanzo picaresco, pikarescher Roman

➤ Definice:

Pikareskním románem zpravidla označujeme dílo, jehož hlavní osu tvoří vyprávění **sdílného taškáře**, který v několika epizodách **vypráví svůj životní příběh**. „Základem syžetu je **topos cesty**, který na rozdíl od dobrodružného románu nenavozuje jen vzrušující napětí, ale spolu s **hojnými reáliemi** zprostředkuje i funkci **poznávací, humorně zábavnou, satirickou**, odhalující společenské mechanismy a jeho charakter.“

MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha-Litomyšl: Paseka, 2004., s. 451.

Pícaro

➤ **Pícaro**, slovo španělského původu, je do češtiny zpravidla překládáno jako taškář, šibal, šejdíř, pobuda, lump

➤ **Etymologie:**

- **picar** - píchnout, uštipovat, kousat, ve **zlodějském argotu** jako synonymum ke slovu **krást**
- francouzský kraj Picardia

Historický kontext

➤ *Isabela Kastilská a Filip Aragonský*

➤ *rozšíření vlivu (x Francie)*

➤ *reconquista*

➤ *vyhnání Židů*

➤ *inkvizice*

➤ *conquista*

➤ *Habsburkové*

➤ *Španělsko přední evropskou mocností (Nizozemí, část Itálie, Portugalsko)*

➤ *hospodářská krize – dopad na střední třídu*

Literární vývoj

- Rytířské romány
- První gramatika španělštiny
- Fernando de Rochas: *La Celestina*
- Erasmus Rotterdamský: *Chvála bláznivosti (Encomium moriae, 1509)*
- *Život Lazarilla z Tormesu, jeho příhody a nehody (La vid de Lazarillo de Tormes y de sus fortunas y adverdadas, 1554)*
- Mateo Aleman: *Guzmán z Alfarache, 1599*

Ἐνῶ ὠμιλοῦσαμεν, παρουσιάζεται μονόχειρ παλαιός στρατιωτικός, ὅστις μέ παρεκάλεσε νά τόν δανείσω 100 δραχμᾶς, διότι στερεῖται, μέ εἶπε, τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Πῶς; τόν ἐρωτῶ· σύ φαίνεται, ἠγωνίσθης, δέν ἔχεις σύνταξιν; Ἐχω, μ' ἀποκρίνεται, μά δέ μοῦ ἀρκεῖ οὔτε γιά καπνό. Μοῦ ἀποσχέθηκαν πῶς θά μοῦ δώκουν κάτι περισσότερο, μά δέ ξέρω πότε θά γίνη. Ἐχω ἕνα χρόνο πού κάθουμαι στήν Ἀθήνα, γιά ταύτην τήν ὀλπίδα, καί ὅλο μέ στέλνουν ἀπ' τό σήμερα στό αὔριο, καί ἀπ' τόν Ἄννα στόν Καϊάφα. Τόν ἐλυπήθην, καί τόν ἔδωκα τάς 100 δραχμάς. Μολονοπού δέν ἠθέλησα νά λάβω ὁμολογίαν, αὐτός ἐπέμενε, καί ἔγραψε τήν ἀκόλουθον Λακωνικήν ἀπόδειξιν. «Χρεωστῶ 100 δραχμές τοῦ Κύρ Φαβίνη, καί νά εἶμαι ἄτιμος ἄνθρωπος ἄν δέν τές πληρώσω ὅταν αὐγατίση ὁ μισθός μου».

- Romantické prvky (tradiční řecký román) – dvojce, rozdělení, cesta, příkoří, shledání, manželství
- Realistické prvky – kritika společnosti, ironický odstup
- Osvícenské myšlenky – vztah ke vzdělání

Charakteristické znaky – přehled:

- Specifický jazykový styl
- postava pikara
- pseudobiografický příběh
- Putování – horizontální i vertikální
- satirický a parodický způsob vyjadřování protagonisty i vedlejších postav (lidový jazyk, vulgarismy)
- kritika společnosti
- důraz na materialistický aspekt
- princip služby mnohým pánům

Γρηγόριος Παλαιολόγος

Πολυπαθής - ο ελληνικός Ζιλβλάσιος (1839)

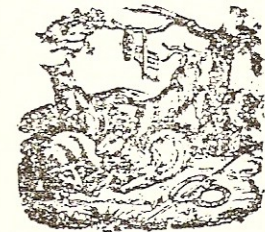
Ζωγράφος 1842

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΠΑΡΑ

ΓΡΗΓ. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

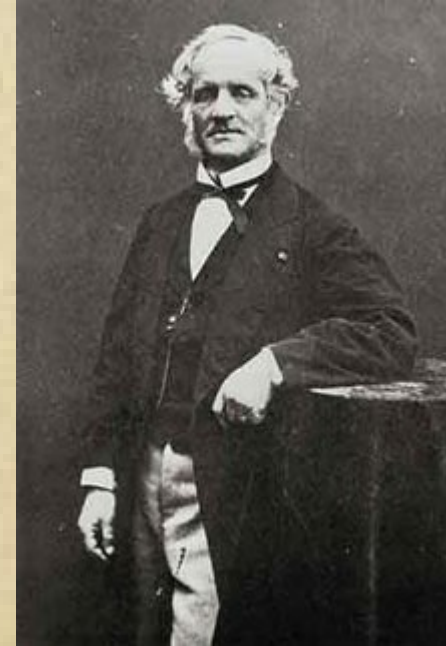
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
Η ΑΓΑΘΗ ΕΛΠΙΣ.

1842

Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής (1809-1892)

- Fanariota
- Studia v Evropě
- Přátelství s K. Paparrigopulosem
- Αρχαιολογική εταιρία
- Diplomatická kariéra
- Πανδώρα
- Zakladatel řeckého historického románu
- ***Ο Αυθέντης του Μορέως*** - 1850

Χρονικόν του Μορέως

- Čtvrtá křížová výprava
- Založení Achajského knížectví
- Guillaume de Champlitte (Γουλιέλμος Σαμπλίτης)
- Goffroy de Villehardouin
- Do 1305 (aragonská verze do 70. let)
- 4 verze, verš i próza
- Γασμούλος
- J.A. Buchon, *Chroniques étrangères relatives aux expéditions françaises pendant le xiii siècle*, Paříž 1840

Κ' ἐμάθασιν οἱ Ἄνδραβισαῖοι ὅτι ἔρχονται οἱ Φράγκοι, ἐξέβησαν μὲ τοὺς σταυροὺς ὁμοίως μὲ τὰς εἰκόνας οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ κοινόν τῆς χώρας Ἄνδραβίδου, καὶ ἦλθαν κ' ἐπροσκύνησαν τὸν Καμπανέση ἐκεῖνον.

- Literární hodnota není zásadní
- Informace o správě a právním systému
- Geografické informace
- Významný historický pramen
- Doklad mluvené podoby jazyka

Παύλος Καλλιγιάς (1814-1896)

➤ **Θάνος Βλέκας** - 1855

➤ Sociální román

➤ Otázka vnitřní správy státu, korupce, dělení půdy apod.

➤ Předstupeň realismu

Εμμανουήλ Ροΐδης (1836-1904)

- Literární kritiky
- *Η Πάπισσα Ιωάννα* – 1866
- Ρονίδky
- Dimotikismus

Εμμανουήλ Ροΐδης (1836-1904)

Syros, Ermupoli

- v dětství žil v různých evropských centrech, v dospělosti se usadil v Aténách
- intenzivně se zde účastní společenského a kulturního života, kterého se ale později vzdává (důvodem postupná ztráta sluchu)
- významný literární kritik (sarkasmus a ostrá kritika provinciálních Atén), podpořil nástup nové generace
- dimotikista (povídka **Μηλιά, Τα είδωλα** /1893/)
- autor „středověké studie“, satiry na historický román:
Η Πάπισσα Ιωάννα (1866, čes. 1911 a 1967), konzervativní katharevusa
- autor povídek (katharevusa)

Πάπισσα Ιωάννα

- prolog autora (informace o bádání, pramenech, ale také o stylu a o tom, jak kriticky se autor staví k některým otázkám)
- úvod – představení pramenů
- samotný román s obsáhlým poznámkovým aparátem, kde jsou další historická data a komentáře

Πάπισσα Ιωάννα

Konvence historického románu

- vyobrazení období minulosti s cílem přiblížit ho čtenáři
- lineární zachycení událostí
- snaha o historickou přesnost
- využití všemožných prostředků k podpoření zdání přesnosti, důvěryhodnosti a autentičnosti
- plastická a soudržné představení událostí
- objektivní, jasné odvíjení příběhu, jasný počátek i konec
- vypravěč ustupuje do pozadí, dojem nezprostředkovaného vyprávění

Πάπισσα Ιωάννα

Narušení horizontu očekáváníí:

- nečekaná přirovnání, nezvyklá, výstřední spojení slov
- sebereflekční strategie – vypravěč je velmi silným, citelným prvkem

«ή θάλασσα έκοιμάτο ώς έπίσκοπος μετά τò γεϋμα»

«Η Άγγλία είχε τότε τò μονοπώλιον τῶν θεολόγων ώς σήμερον τò τῶν άτμομηχανῶν.»

«ύπέπεσε κατά τάς πρώτας ήμέρας είς τήν μοναστηριακήν εκείνην χαύνωσιν, ήτις καταλαμβάνει τάς νεήλυδας είς τά κοινόβια, ώς ή ναυτίασις τούς κατά πρῶτον πατοϋντας επί πλοίου »

Mezi romantismem a realismem

Půdu pro nástup realismu v próze připravují dva romány:

1) dílo neznámého autora ***Η στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι***

- autobiografické vyprávění,
- kritika politických a vojenských poměrů v Řecku
- vydáno v Rumunsku r. 1870

2) **Dimitrios Vikelas: *Λουκής Λάρας*** (1879)

- námět podle skutečné události: masakr způsobený Turky na Chiu
- stále kathareusa ale umírněná, v dialozích dimotiki
- stylem, živými realistickými popisy osob a zvyklostí předznamenává další vývoj, který vede k realismu a k žánrové povídce
- hlavní znak realismu: pohled na hrdinu

Kritika romantismu a katharevusy: literární kritika a soutěže

Literární soutěže mají zásadní význam pro rozvoj literatury, od r. 1962 přestává být kathareusa podmínkou účasti v soutěži, postupně oceňována díla v dimotiki.

Literární soutěže také objevují nové talenty. Mnozí později uznávaní autoři se poprvé objevují právě při této příležitosti (Βιζυηνός, Παλαμάς).

Jedním z nejvýznamnějších **literárních kritiků** této doby je **Roidis** - zastánce dimotikismu

Dalším významným kritikem **Κωνσταντίνος Ασώπιος** (1785-1872)

- **Σούτσεια** – systematická kritika díla Panajotise Sutsose
- zabývá se nejen estetickou stránkou, ale podrobně i otázkou jazyka:
- podpora dimotikismu,
- oceňuje Christopulose, Vilarase, Solomose i Erotokrita
- významně tak ovlivňuje rozvoj novořecké kritiky

Katharevusa vs. dimotiki

- odlišný přístup jónské a aténské školy
- aténská škola – směřování k stále intenzivnějšímu archaismu
- vliv literárních soutěží
- postupně hledání argumentů na podporu dimotiki (živý jazyk)
- Ke konci 70. let: konzervativní katharevusa, rétorická poezie → nutnost změny

Generace r. 1880 - dimotikismus

- Historické souvislosti: Thessálie, Velká myšlenka

- Mezníkem r. 1888 – *Το ταξίδι μου*

- autor: **Γιάννης Ψυχάρης**

- studium filologie v zahraničí, profesorem na Škole živých východních jazyků (École des langues orientales vivantes)

- zájem o otázku mluvené podoby jazyka - dimotiki

- zasazuje se o užití dimotiki v próze

- jazykový extremismus

- své názory uplatňuje v díle ***Μοje cesta***, vydání znamenalo zásadní obrat ve vývoji prózy a **začátek dimotikistického hnutí**

Γιάννης Ψυχάρης: Το ταξίδι μου (1888)

- **fiktivní cestopis**
- návštěva míst a památek spojena s jazykovou otázkou
- cílem pomocí poutavého vyprávění prosadit své názory na otázku jazyka (literát a lingvista)
- jazyk: atén. a konstantinopol. mluva, všem dobře srozumitelná

Psycharisův pohled na jazyk

Vychází z názorů tzv. mladogramatické školy:

- jazyk je přirozený jev, který je možno vědecky zkoumat
- charakter jazyka je dán historickými změnami (vývoj jazyka tedy není náhodný, ale má své zákonitosti)
- změny jazyka jsou přirozené a týkají se všech živých jazyků
- hlavní příčinou změn jsou především fonetické zákony
- vědecká analýza se uskutečňuje pomocí srovnávací metody, a to ze synchronního (mezi současnými dialekty) i diachronního hlediska (mezi jednotlivými historickými obdobími)

Psycharisův pohled na jazyk

1) Spisovný jazyk je nutné budovat na živém jazyce (katharevusa je jazyk umělý, fonetika):

Slovní zásobu katharevusy Psycharis přizpůsobuje novořeckému fonetickému a morfologickému systému:

εφκολία, αρφάβητο (αδερφός), συφέρο x συμφέρον

κλασικάδα

2) Spojení jazykové otázky s politikou – zastánce Velké myšlenky:

Jazyk a vlast jsou totéž... aby se národ stal národem, je třeba dvou věcí: rozšíření hranic a vytvoření vlastní literatury

Začátky realismu

- Spisovatelé se na začátku 80.let začínají orientovat **dvěma směry**, které jsou na první pohled protikladné:
- 1) **orientace na zahraniční**, především na **francouzskou literaturu** (francouzský parnasismus, reakce na romantismus)
- Νίκος Καμπάς (uvedl parnasismus do řecké literatury), Γεώργιος Δροσίνης, Κωστής Παλαμάς
- 2) zájem spisovatelů se obrací k prvkům řeckého života, které zůstaly mimo evropský vliv, tedy **k tradičnímu životu řeckého venkova, k lidové písni**
- Γ. Δροσίνης, Κ. Παλαμάς, Κ. Κρυστάλλης (přímá nápodoba lidové písně)
- **Nejnvýznamnější spisovatelé tyto dva proudy spojují.**

Začátky realismu – rozvoj folkloristiky

- Zájem o lidovou slovesnost vychází ze snahy poznat **kořeny vlastní minulosti**, které **nejsou hledány jako dřív jen ve starověku a v byzantském období**. Důležitým pramenem se stávají **lidové písně, pohádky a legendy**.
- **Nikolaos Politis (1852 – 1921)** - zakladatel novořecké folkloristiky
- podpora realistické prózy

Ηθογραφία (ήθος – γράφω)

- 1880 – 1930
- - Λεξικό της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Πατάκης, 2007):

Κυρίως **διηγήματα** με υπόθεση αντλημένη από τη **σύγχρονη** (αγροτική κυρίως) **πραγματικότητα** της ελληνικής επαρχίας, περιγραφή **ανθρώπινων τύπων** αυτής της επαρχίας αλλά και **συνηθισμένων γεγονότων** εμπλουτισμένων με πλούσιο **λαογραφικό υλικό**, και με οπτική όχι πάντοτε καθαρά ρεαλιστική, αλλά πολλές φορές εξιδανικευτική.

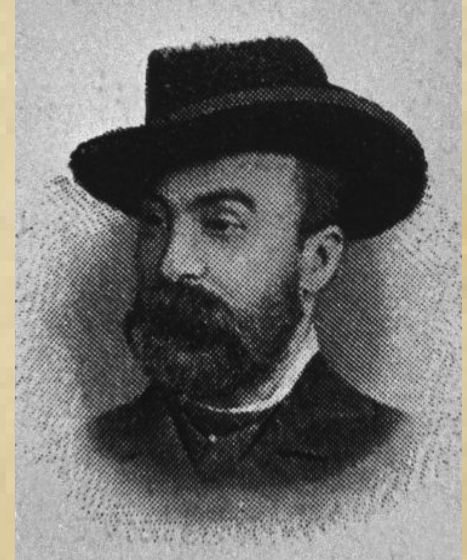
- Ηθογραφία:
- αγροτική/venkova vs. αστική/města
- ειδυλλιακή/λαογραφική (Γ. Δροσίνης) vs. ρεαλιστική/νατουραλιστική (Βιζυηνός, Παπαδιαμάντης, Καρκαβίτσας // Χενόπουλος, Χατζόπουλος, Θεοτόκης)

Γεώργιος Βιζυηνός (1849-1896)

- Βιζύη, studia v Konstantinopoli, Kypr, Německo, - pobyt v Aténách, Paříži, Londýně
- básník i prozaik

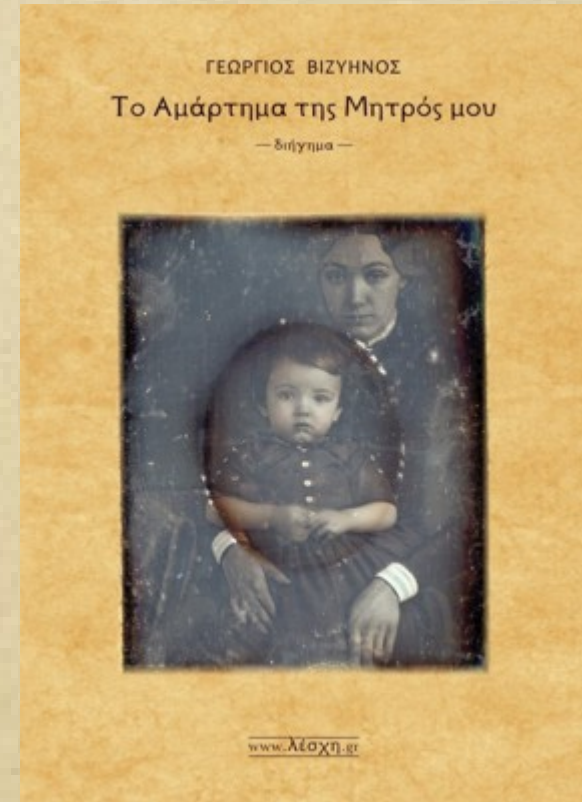
Povídky:

- **psychol. portréty hrdinů** v mezních, osudových okamžicích
- metoda **detektivní literatury**:
  - zápletka - záhada
  - názvy: *Το αμάρτημα της μητρός μου, Ποιος ήταν ο φονεύς του αδερφού μου, Αι συνέπειαι της παλαιάς ιστορίας*
  - pravděpodobnost, nejistota
  - zvyšování napětí

Γεώργιος Βιζυηνός (1849-1896)

- stález téma viny a trestu, viny a neviny
- ich forma
- střídání vypravěčských postupů – shrnutí, rozvinutí scény
- Jazyk:
- Prolínání katharevusy (popisy) a dimotiki (dialogy)

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)

- ostrov Skiathos, otec kněz
- nedokončená studia, překlady, první profesionální spisovatel
- **Romány:**
- *Η Μετανάστις* (1880)
- *Οι Έμποροι των Εθνών* (1883)
- *Η Γυφτοπούλα* (1884)
- **Ρομίδκy:**
- *Το Χριστόψωμο* (1887)
- *Ρόδινα ακρογιάλια* (1907)
- *Η Φώνισσα* (1903)
- <http://www.mikrosapoplous.gr/extracts/fragogiannou.html>

Ανδρέας Καρκαβίτσας (1866-1922)

- Thessálie, Peloponnés
- lékař, spisovatel
- naturalismus – vliv Zolova díla
- témata:
  - korupce a zločinnost, která prorůstá prosazující se střední třídou
  - úpadek venkovského, zemědělského obyvatelstva
  - postavení ženy, která nemá odpovědnost za svůj život
- **Ροvίdky:** *Λόγια της πλώρης* (1899)
- **Romány:** *Ο ζητιάνος* (1897), *Λυγερή* (1896)

